

HISTORIAS DA ILLA DE ONS (I) "CABEZALEIRO E ARRENDADOR DA PESCA"

Por: Mª Jesús Otero Acuña

Presidenta da AA.VV. "Illa de Ons". Autora do libro "A Illa de Ons"

Serafín Acuña e Jesús Acuña López, bisavó e avó respectivamente da autora deste artigo, foron dúas persoas moi xustas, respectadas e queridas na Illa de Ons.

Estas persoas foron quen de manter unidas e buscar solucións aos miles de atrancos que tivo esta Comunidade illada e esquecida por aqueles tempos.

O seu facer e a súa rectitude fixo que, aínda nos momentos máis difíciles, os illáns tiveran sempre a quen acudir pois eran persoas cordiais, afables, sinceras, íntegras,..., desprendidas, dos que os veciños tiñan todo o que necesitaban, chegando nalgúns casos a interceder por eles ante as Autoridades cando xurdía algún tipo de conflito ou problema.

Non tiveron a sorte de coñecelos, o meu avó Jesús Acuña López morreu moi novo, pero, ao carón de todo o que me contaron a miña avoa, os meus pais e os propios veciños illáns, quedáronme as súas fotografías e moita documentación dos seus traballos a prol da Comunidade.

Neste primeiro traballo quero reflectir os seus labores como Cabezaleiros e como Arrendadores da Pesca das Illas de Ons e Onza.

CABEZALEIRO DA ILLA DE ONS

Despois da trágica morte do que rezaba como dono da Illa de Ons, D. Didio Riobó, a familia Massó, importante familia conserveira de Bueu, fíxose cargo da administración da Illa no nome da viúva do Sr. Riobó.

Os veciños pagaban unhas rendas polos terreos que lle foran repartidos aos seus antepasados dende que, a principios do século XVIII, viñeran co fin de acometer unhas obras de fortificación e a construción dunhas baterías de costa para defensa da ría de Pontevedra.

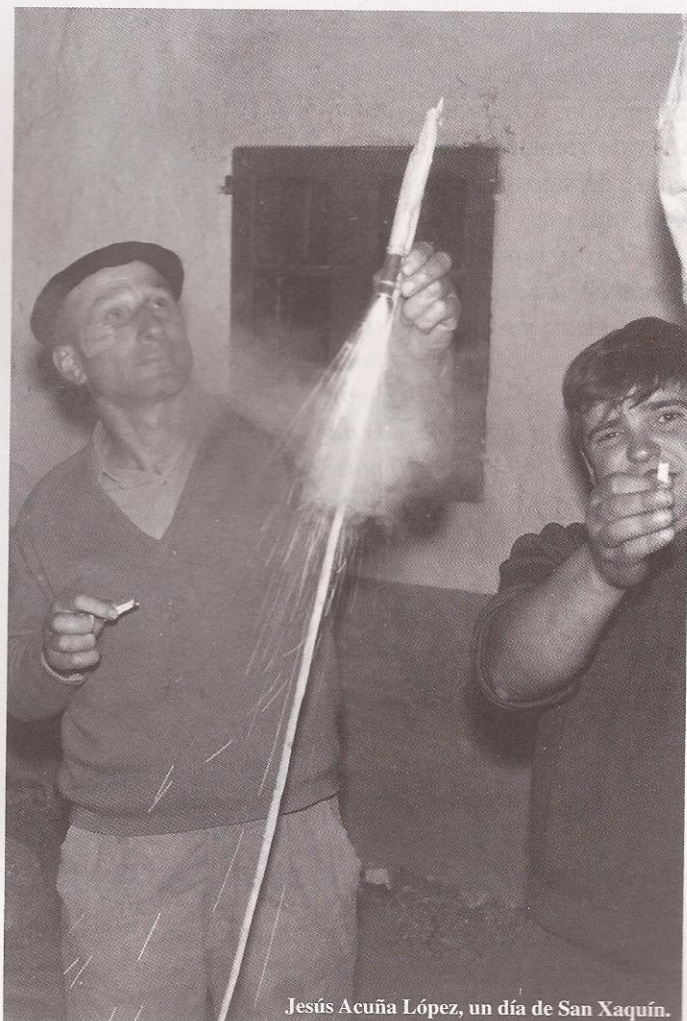
A familia Massó, como administradora, segue co cobro da renda aos veciños illáns e nomea a un cabezaleiro, veciño da Illa, para que se encargue da recadación e á vez faga as veces de Alcalde Pedáneo e manter no posible o orde.

Nomea, como persoa solvente e de confianza, a D. Serafín Acuña, persoa querida e respectada na Illa para levar a cabo ese cometido o que fai, baixo o encargo da familia Massó, ata o ano 1943.

Coa expropiación por parte do Ramo de Guerra, -a Illa de Ons pasa a propiedade militar no mes de maio de 1941,

comeza unha etapa de traspaso de poderes administrativos á Xefatura de Propiedades Militares. Así consta na documentación presentada en febreiro de 1943 referente ao ano agrícola de 1942 onde se entrega, cobrado polo cabezaleiro encargado, a cantidade de 20.489'90 pesetas por un total de 1.037'75 ferrados.

Tamén, coa axuda de D. Serafín Acuña, se fai un novo recuento dos ferrados de terreo que hai a cultivo (Regadío e Sécano), de casas e de piñeirais. Fan constar neste documento a diferenza que hai entre os ferrados existentes e os cobrados, que era de 44, polos que non se cobraba renda, pois eran de desmonte e entregados aos veciños sen pagar renda, por mor do traballo que fixeran para dedicalos a cultivo.

Jesús Acuña López, un día de San Xaquín.

Neste documento de entrega á Xefatura Militar, dan unha explicación sobre a parte urbana: casas, capela, escola, cemiterio, fontes... Quero destacar deste informe un apartado no que expoñen: “*En Cucorno, próximo al Faro, hai dos casas de las pequeñas y miserables en las que viven 16 personas. Recordamos esto por si se le puede atender...*” Neste pequeno dato mírase a sensibilidade do cabezaleiro por atender as necesidades dos seus veciños, en mala situación económica, para mellorar a súa calidade de vida.

Hermanos Massó S.A. deixaron de exercer como administradores pero o Sr. Serafín Acuña e logo o seu fillo, Jesús Acuña López, seguiron traballando para a Xefatura Militar, como cabezaleiros e facendo as funcións de Alcalde Pedáneo.

ARRENDO DA PESCA NAS ILLAS ONS E ONZA

Outro documento importante e o referido ao arrendo da pesca nas Illas Ons que realizaba Massó Hermanos S.A.

Interesante un escrito, datado de 5 de outubro de 1943, no que Hermanos Massó pedían instrucións á Xefatura Militar a fin de rematar eles con ese tema e deixalo nas mans da dita Xefatura:

“Los arrendatarios de la pesca en las islas de Ons y Onza, eran los Sres. Agustín Pérez y Manuel Ríos, los cuales han rescindido el contrato por competencia de otros pescadores. Pagaban 250 ptas. mensuales e indican que esta cantidad es muy elevada, porque no les permite competir.

Conviene, para no perder el ingreso mensual, que nos den instrucciones a fin de poder poner en la Isla, un anuncio de arrendamiento de la pesca y arrendarla al. Mejor postor y que al mismo tiempo ofrezca garantías”.

A Xefatura militar contestoulles de xeito positivo co fin de que deixaran ese tema arranzado para levalo eles a partir de entón. Así o 30 de Outubro de 1943 o xerente de Hermanos Massó S.A. envía escrito ao Xefe de Propiedades

Militares co seguinte texto:

“ARRIENDO DE LA PESCA DE LAS “ISLAS DE ONS Y ONZA

Con relación al arriendo de la pesca en dichas islas, tengo el honor de comunicar que, dicho arriendo, consiste en la facultad de comprar la pesca y uso del edificio tienda-taberna y almacén que en las mencionadas islas existen.

Cuando la “ISLA DE ONS S. LTDA.” era propietaria, se arrendaba al mejor licitador, por el período de un año, prorrogable a voluntad de ambas partes. El pago es mensual y oscilaba entre las 200 y 300 ptas.

Como las personas que la tenían arrendada, no les convino continuar, fué el motivo de ponerlo en su conocimiento y a la vez pedirle instrucciones para futuros arrendatarios. Mientras tanto, para que los intereses del Ramo de Guerra, no sufran perjuicios, nos hemos permitido

arrendar, transitoriamente y condicionado a las instrucciones que tenga a bien pasarnos, al licitador que actualmente está en las mejores condiciones y paga más, por el precio de 250 ptas. mensuales. Dicho licitador es Don SERAFÍN ACUÑA, persona solvente, de confianza y habitante en la Isla, a quien teníamos nombrado para el cobro de las rentas, como “cabezalero”, y que continúa en su cometido, mientras Uds. non ordenen lo contrario.”

A Xefatura Militar aprobou a continuación de Serafín Acuña como Cabezaleiro e encargo do Arriendo da Pesca. O edificio de tenda-bar pasou ao poder do Sr. Acuña ao ser entregado pola familia Massó polos servicios prestados.

Á morte do Sr. Serafín Acuña, seguiu exercendo estes cometidos ata o seu triste pasamento á temperán idade de 47 anos, o seu fillo Jesús Acuña López que participou

coa Xefatura Militar, ao igual que o fixera coa familia Massó, no cambio de Administración da Illa de Ons cando esta foi transferida ao Instituto Nacional de Colonización nos anos 60 do pasado século XX.

Jesús Acuña era un gran pescador.

